УДК 338.48
Таран В.А.[1], Мамотенко Д.Ю.[2]
[1] студ. гр. ГФ-212 НУ «Запорізька політехніка»
[2] канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Таран В.А., Мамотенко Д.Ю.

Сучасні тенденції розвитку туристичної індустрії свідчать про стійке зростання попиту на екологічно відповідальні подорожі, що обумовлює активізацію розвитку екологічного туризму як одного з найбільш динамічних

сегментів глобального ринку. Зазначений напрям відповідає ключовим викликам сталого розвитку, зокрема необхідності збереження природних ресурсів, біорізноманіття та культурної спадщини, а також сприяє соціально-економічній підтримці місцевих громад через створення робочих місць і розвиток локального підприємництва.

За оцінками міжнародних аналітичних агентств, у 2024 році обсяг світового ринку екотуризму перевищив 260 млрд дол. США, а до 2030 року прогнозується його зростання до понад 600 млрд дол. США із середньорічним темпом приросту на рівні 14–16% (2024–2030 рр.), що суттєво перевищує середні темпи зростання традиційного туризму [1].

Додатково слід зазначити, що частка екологічно орієнтованих подорожей у загальній структурі туристичного попиту постійно зростає: за різними оцінками, понад 70% туристів у світі висловлюють готовність обирати більш сталі варіанти подорожей за умови їх доступності. При цьому близько 40–50% мандрівників готові платити більше за екологічно сертифіковані туристичні послуги, що свідчить про формування нового типу споживчої поведінки, орієнтованого на відповідальне споживання. Це створює додаткові стимули для туристичних підприємств впроваджувати «зелені» стандарти та інноваційні підходи до управління ресурсами.

Європейський регіон зберігає позиції одного з ключових центрів розвитку екотуризму завдяки високому рівню інституційної підтримки, розвиненій екологічній політиці та широкому впровадженню сертифікаційних програм. Водночас ринок США демонструє високі темпи зростання та потенціал лідерства за обсягами доходів, що обумовлено значними інвестиціями у розвиток національних парків, екологічної інфраструктури та цифрових сервісів для туристів. Активний розвиток також спостерігається в країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону, де екотуризм поєднується з концепціями сталого розвитку та «зеленої» економіки [1].

Розвиток екологічного туризму значною мірою зумовлений кількома ключовими факторами, серед яких особливе місце займають зростаюча екологічна свідомість туристів, посилення нормативного регулювання у сфері охорони навколишнього середовища, впровадження «зелених» технологій та цифрових платформ, що полегшують організацію сталих подорожей. Збільшення кількості мандрівників, які прагнуть мінімізувати свій вплив на довкілля, стимулює розвиток нових форматів подорожей, зокрема еко-курортів, природних парків, екостежок та агротуризму. Наприклад, популярність набувають готелі та туристичні комплекси, які впроваджують екологічні стандарти, мінімізують використання ресурсів та працюють за принципами сталого управління [2]. Яскравим прикладом є міжнародна платформа «Ecobnb», яка дозволяє туристам обирати житло з

мінімальним впливом на природу, сприяючи популяризації екологічно відповідального відпочинку.

Важливу роль у регулюванні екотуризму відіграють міжнародні ініціативи, зокрема програми екологічної сертифікації, які формують єдині стандарти ведення туристичної діяльності відповідно до принципів сталого розвитку. Такі інструменти сприяють підвищенню прозорості ринку, довіри споживачів і конкурентоспроможності туристичних підприємств, а також стимулюють впровадження екологічно відповідальних практик у сфері гостинності. Однією з найвідоміших є програма «Green Key» – міжнародна система екологічної сертифікації, що встановлює високі вимоги до управління ресурсами, енергоефективності, поводження з відходами, використання води та екологічної освіти персоналу і гостей. Наявність такого сертифіката підтверджує відповідність готелів, ресторанів та інших туристичних об'єктів сучасним екологічним стандартам і є важливим маркетинговим інструментом у залученні свідомих споживачів.

Крім того, на рівні Європейського Союзу діє «Європейська хартія сталого туризму», яка визначає стратегічні принципи відповідального розвитку туризму в межах природоохоронних територій. Її основною метою є досягнення балансу між збереженням природного середовища та економічним розвитком регіонів шляхом раціонального управління туристичними потоками. Хартія передбачає активну взаємодію між органами влади, бізнесом і місцевими громадами, сприяє впровадженню довгострокових стратегій розвитку, моніторингу впливу туризму на довкілля та підвищенню екологічної обізнаності відвідувачів. У сукупності такі ініціативи створюють інституційну основу для розвитку екотуризму, забезпечуючи його відповідність глобальним екологічним цілям і стандартам сталого розвитку [3].

Технологічний розвиток також сприяє поширенню екологічного туризму. Великі цифрові корпорації, такі як Google, активно інтегрують можливості пошуку екологічно сертифікованих готелів, що спрощує вибір туристів на користь «зелених» варіантів. Інтерактивні мобільні додатки допомагають планувати подорожі, використовуючи інтегровані карти екостежок, національних парків та природоохоронних зон, що зменшує навантаження на довкілля та підвищує рівень обізнаності мандрівників [3].

Попит на екологічно відповідальні подорожі сприяє появі нових форматів туризму. Так, у Європі та США активно розвивається концепція агротуризму, що дозволяє туристам не лише відпочити в природному середовищі, а й ознайомитися з традиційними методами ведення сільського господарства, підтримуючи місцеві громади. У Швейцарії, наприклад, діє унікальний еко-готель «Whitepod Eco-Luxury Hotel», де гості проживають у геодезичних куполах, що мінімізують споживання енергії.

Розвиток екологічного туризму створює нові економічні можливості для місцевих громад, стимулюючи впровадження інноваційних підходів у сфері сталого розвитку. Однак цей напрямок стикається з певними викликами, серед яких збереження унікальних природних ландшафтів, контроль антропогенного впливу та необхідність адаптації туристичних об'єктів до екологічних стандартів. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, що включає наукові дослідження, активну взаємодію між державним і приватним секторами, а також впровадження сучасних технологій для аналізу туристичних потоків і прогнозування їхнього впливу на довкілля.

Таким чином, перспективи розвитку екологічного туризму є значними. Він стає не лише частиною туристичної індустрії, а й важливим інструментом збереження природи, розвитку місцевих громад і впровадження інноваційних бізнес-моделей, що відповідають принципам сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Market Research Reports & Consulting. Europe Ecotourism Market Size & Outlook, 2030. URL: https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/ecotourism-market/europe (date of access: 20.03.2026).

2. Mamotenko D., But T. Analysis of ecological tourism in the European union: strategic guidelines for development. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*. 2025. Vol. 3, No. 33. P. 10–27. DOI: https://doi.org/10.26661/2522-1566/2025-3/33-01

3. Data-Centric Business and Applications / ed. by A. Semenov, I. Yepifanova, J. Kajanová. Cham : Springer Nature Switzerland, 2025. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-81557-7